

Uvedení křesťanství do Čech Bořivojem, Svatoplukem a Metodějem roku 871 (Křest knížete Bořivoje), 1851—1853
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), nástěnná malba: Antonín Lhota (1812—1905)
Původní Rubenův ikonografický program z 26. 8. 1848;
kompoziční náčrt schválil císař František Josef 3. 10. 1851.

Zavraždění sv. Václava roku 936, 1851—1853
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), nástěnná malba: Karel Svoboda (1824—1870)
Původní Rubenův ikonografický program z 26. 8. 1848;
kompoziční náčrt schválil císař František Josef 3. 10. 1851.

Vjezd Břetislava I. s ostatky sv. Vojtěcha do Prahy roku 1039, 1851—1853
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), karton: Josef Matyáš Trenkwald (1824—1897), nástěnná malba: Karel Svoboda (1824—1870)
Původní Rubenův ikonografický program z 26. 8. 1848.

Korunovace knížete Vratislava II. na českého krále roku 1086, 1853—1854
Kompoziční náčrt i nástěnná malba: Karel Svoboda (1824—1870)
Druhý Rubenův ikonografický program z 2. 12. 1851; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 3. 5. 1853.

Vladislav se vzdává české koruny ve prospěch svého bratra Přemysla I. Otakara roku 1197, 1853—1854
Kompoziční náčrt i nástěnná malba: Josef Matyáš Trenkwald (1824—1897)
Druhý Rubenův ikonografický program z 2. 12. 1851; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 3. 5. 1853.

Král Václav I. zavádí v Čechách první turnaje roku 1230, 1856
Kompoziční náčrt i nástěnná malba: Karel Svoboda (1824—1870)
Druhý Rubenův ikonografický program z 2. 12. 1851; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 2. 1. 1856.

Přemysl II. Otakar obrací na křesťanství pohanské Prusy roku 1255, 1861
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), nástěnná malba: Antonín Lhota (1812—1905)
Druhý Rubenův ikonografický program z 2. 12. 1851; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 10. 8. 1860.

Založení pražské univerzity císařem Karlem IV. roku 1348, 1856
Kompoziční náčrt i nástěnná malba: Josef Matyáš Trenkwald (1824—1897)
Druhý Rubenův ikonografický program z 2. 12. 1851; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 2. 1. 1856.

Bitva u Lipan roku 1434, 1862
Kompoziční náčrt: Christian Ruben, nástěnná malba: Josef Matyáš Trenkwald (1824—1897)
Rubenův doplňkový scénář z 1. 6. 1856; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 3. 8. 1862.

Korunovace císaře Albrechta I. na českého krále roku 1438, 1864—1865
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), nástěnná malba: Karel Svoboda (1824—1870)
Rubenův návrh této scény z 2. 11. 1856; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 27. 12. 1863.

Obrana Prahy proti Švédům roku 1648, 1864—1865

Císař Rudolf II. přihlíží umístění slavné antické sochy Ilionea ve svém muzeu, 1576—1611, 1866
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), nástěnná malba: Emil Johann Lauffer (1837—1909)
Třetí Rubenův ikonografický program z 1. 6. 1856; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 27. 8. 1865.

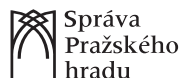
Obrana Prahy proti Švédům roku 1648, 1864—1865
Kompoziční náčrt a karton: Christian Ruben (1805—1875), nástěnná malba: Emil Johann Lauffer (1837—1909)
Třetí Rubenův ikonografický program z 1. 6. 1856; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 27. 12. 1863.

Císař Josef II. v Praze za hladu roku 1771, 1858
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), nástěnná malba: Karel Svoboda (1824—1870)
Třetí Rubenův ikonografický program z 1. 6. 1856; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 6. 8. 1857.

Císař Leopold II. na slavnostním zasedání Společnosti nauk roku 1791, 1864—1865
Kompoziční náčrt: Christian Ruben (1805—1875), karton: Josef Matyáš Trenkwald (1824—1897), nástěnná malba: Johann Till ml. Rubenův návrh z 25. 7. 1856; kompoziční náčrt schválil císař František Josef 6. 8. 1864.

KANCELÁŘ
PREZIDENTA
REPUBLIKY

Správa
Pražského
hradu

Cyklus nástěnných maleb v letohrádku Belveder
Belveder – Královský letohrádek
Otevírání Pražského hradu
společně s výstavou Jiří Štourač – Belveder
kurátor: Norbert Schmidt
text: Petr Kroupa
grafický návrh: Jiří Lammel / foto: Petr Neubert
pořadatel: Kancelář prezidenta republiky a Správa Pražského hradu
červen 2023

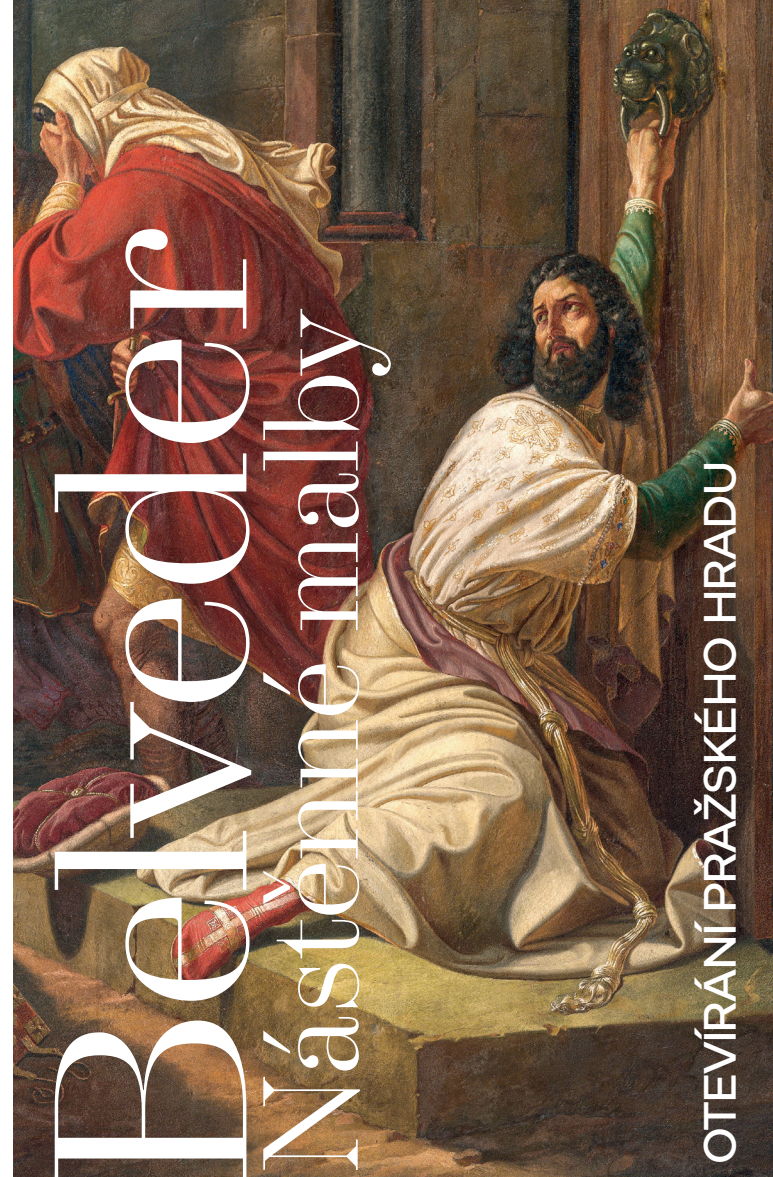
Zavraždění sv. Václava roku 936, 1851—1853

KANCELÁŘ
PREZIDENTA
REPUBLIKY

Správa
Pražského
hradu

Belveder

Nástěnné malby

OTEVÍRÁNÍ PRAŽSKÉHO HRADU

Cyklus nástěnných maleb v letohrádku Belveder

Letohrádek Belveder, majetek vládnoucího habsburského císaře, užívali v poslední čtvrtině 18. století rakouští vojáci, kteří zde od roku 1780 vyráběli střelný prach. Proti tomuto využití a s ním spojenému chátrání umělecky cenné budovy, protestoval nejvyšší český správní orgán – České zemské gubernium, a ve 30. letech 19. století proto vojáci letohrádek opustili. Prezidium v čele s nejvyšším purkrabím (gubernátorem) Karlem, hrabětem Chotkem z Chotkova a Vojnína navrhlo využít letohrádek jako „vlastenecké muzeum na památku velkých mužů Čech“ a umístit v něm „busty a obrazy českých vládců a významných mužů, vlastenců, umělců aj. o Čechy a stát se zasloužilých“. Dne 30. dubna 1839 povolil Nejvyšší hofmistr využití letohrádku na obrazárnu k umístění soch a obrazů, ale potřebné úpravy narazily na nedostatek financí. Proto v roce 1842 domluvil nejvyšší purkrabí Karel Chotek s výborem Společnosti vlasteneckých přátel umění v Čechách, že Společnost provede na své náklady uměleckou výzdobu letohrádku nástěnnými malbami s náměty z českých dějin. Společnost oslovila mnichovského malíře Christiana Rubena a následně vládnoucí rakouský císař a český král Ferdinand (Dobrotivý) souhlasil s přeměnou letohrádku Belveder na síň slávy českého národa.

Dějinnou koncepci cyklu nástěnných maleb stanovil v roce 1847 historik František Palacký. České dějiny měla reprezentovat tato témata: Přijetí křesťanství v Čechách roku 871, Břetislav I. s ostatky sv. Vojtěcha v Praze roku 1039, Bitva u Chlumce roku 1126, Přemysl II. Otakar loučící se s Prahou roku 1278, Karel IV. předsedající veřejnému soudu, Jan Hus na koncilu v Kostnici roku 1415, Bitva u Domažlic roku 1431, Podpis kompaktát roku 1436, Jiří z Poděbrad na zemském sněmu 1465, Stavovská svatováclavská smlouva roku 1517, Rudolf II. jako přítel umění, Odchod exulantů z Čech roku 1627 (třináctá scéna měla představovat život vládnoucího císaře). Palackým zvolená témata byla roku 1848 jednomyslně odsouhlasena členy výboru Společnosti vlasteneckých přátel umění a 8. března 1849 je předložili předseda Společnosti Antonín ml., hrabě z Thun-Hohensteinu spolu s ředitelem pražské Malířské akademie Christianem Rubenem ke schválení panujícím císaři Františku Josefovi. Ten

Bitva u Lipan roku 1434, 1862

je 14. března 1849 schválil a ještě téhož roku začali Rubenovi žáci pražské akademie provádět malbu s námětem Břetislava s ostatky sv. Vojtěcha. Dne 3. října 1851 se císař František Josef vrátil k tématům maleb. Schválil provedení dvou obrazů s náměty Bořivojova křtu a Vraždy sv. Václava, ale tentokrát výslovně zamítl šest dříve schválených témat (Král Přemysl II. Otakar se loučí s Prahou, Mistr Jan Hus na koncilu v Kostnici, Bitva u Domažlic, Uzavření kompaktát, Stavovská svatováclavská smlouva 1517, Odchod exulantů z Čech 1627) a nařídil předložit místo nich jiné náměty. Společnost vlasteneckých přátel umění v Čechách předložila 29. ledna 1852 císařovi ke schválení náhradní náměty, tentokrát již bez konzultace s Františkem Palackým (Korunovace vévody Vratislava královskou korunou 1086, Odstoupení české koruny Vladislavem bratru Přemyslu I. Otakarovi, Král Václav jako minesengr 1230, Podmanění pohanů a jejich obrácení na křesťanství Přemyslem II. Otakarem 1255, Založení pražské univerzity Karlem IV. 1348). Musela však čekat čtyři roky, než se císař vyjádřil, a konečně 2. ledna 1856 schválil dva náměty (Uvedení rytířských her a zjemnělých mravů králem Václavem I. do Čech a Založení univerzity Karlem IV.). O rok později, 27. ledna 1857, předložila Společnost dalších šest nových námětů (Bitva u Lipan 1434, Císař Rudolf II. jako podporovatel umění a věd, Obrana Prahy proti Švédům, Císař Josef II. v Praze konejší hlad a bídu obyvatelstva, Císař Leopold II. se účastní zasedání Společnosti věd, námět ze současnosti a jako volitelný námět Korunovace Albrechta Habsburského českým králem 1348). Tato téma se

Vladislav se vzdává české koruny ve prospěch svého bratra Přemysla I. Otakara roku 1197, 1853–1864

císaři Františku Josefovi líbila a obratem je schválil (místo námětu ze současnosti však doporučil nějaké starší téma).

Po dokončení nástěnných maleb se práce zastavily – nebylo již provedeno plánované malované architektonické rámování ani sem nebyly umístěny busty významných Čechů. Jen v přízemí letohrádku byly uskladněny sádrové modely z pozůstalosti sochaře Josefa Maxe, které patřily českým stavům. Plánovaného otevření letohrádku se veřejnost nedočkala. Vlastenecká část české společnosti o nějaké otevření „českého“ Belvederu již ani nestála. Čeští vlastenci měli jiné cíle. Dva roky po dokončení nástěnných maleb v Belvederu položil František Palacký základní kámen ke stavbě Národního divadla a v roce 1883 byl vybrán architektonický projekt na novou budovu Národního muzea (tehdy Musea Království českého) pojatý jako „chrám umění“ s centrálním prostorem panteonu s bustami významných Čechů. Když v květnu 1896 prezident vídeňské Centrální komise pro zachování uměleckých památek Josef Alexander von Helfert upozornil nejvyššího hofmistra Českého království na nedůstojný stav letohrádku, dostalo se mu odpovědi, že „sice v roce 1865 byla ukončena malba fresek, ale sál zůstal nedokončen, obrazy postrádají rámování, kazetový strop nátěr a podlaha řádné obložení; stěny schodiště nemají výmalbu a v přízemí je hliněná podlaha“. Belveder již v té době českou veřejnost nezajímal.

Petr Kroupa, ředitel Odboru památkové péče KPR